

— לימוד התורה, התפילה וקיום המצוות; גם חייו ונכסיו הגשמיים של כל יהודי צריכים לשמש משכן לשכינה.

אלא שכאן עולה תמיהתו של משה: איך יכולים הצדדים הגשמיים של החיים לשמש משכן לשכינה הרוחנית?

ועל כך משיב הקב"ה — "השלך את הכיכר לאור, והיא נעשית מאליה": אכן, בכוחות אנושיים הדבר בלתי-אפשרי. תפקידו של האדם הוא רק "להשליך את הכיכר לאור" - עליו לעשות את כל מעשיו מתוך אהבה לזהות לקב"ה, הנובעת מן האש האלוקית שבנשמה, ואת שאר המלאכה ישלים כבר הקב"ה.

(לקוטי שיחות ח"א ע' 172 ואילך)

כב

וּבַמְנֹרֶה אֲרֵבֶּעָה גְבָעִים (כה, לד)

בציור המנורה שצייר הרמב"ם⁹⁵ מופיעים הגביעים בצורה הפוכה: פיהם הרחב מופנה כלפי מטה, ואילו שוליהם הצרים — כלפי מעלה⁹⁶. ומכאן שלדעת הרמב"ם כך אכן עמדו הגביעים במנורה⁹⁷.

וצריך ביאור: מהי הסיבה לעיצוב בלתי-רגיל זה⁹⁸?

95. בכתב-היד של פירוש המשניות (מנחות סוף פ"ג). צילום מציור זה נדפס בפירוש המשניות הוצאת קאפח. וכן מצויירת המנורה ברוב כתבי היד של ספר משנה תורה, הלכות בית הבחירה פ"ג ה"י (הובא במהדורת פרנקל, וראה בשינויי נוסחאות שם).

96. בניגוד לדעת מפרשים אחרים שהגביעים עמדו בצורתם הישרה הרגילה (וראה בחזקוני, שהם אף היו מתמלאים בשמן שהיה מתמצה ויורד בתוכם).

97. אמנם הרמב"ם עצמו מבהיר (בפירוש המשניות שם) שהציור אינו שרטוט מדוייק, אבל אין זה מתקבל על הדעת שהרמב"ם⁹⁸ צייר דוקא גביעים הפוכים (עשרים ושתיים פעם), אם לדעתו במציאות הם היו ישרים.

98. עיצוב העומד, לכאורה, גם בניגוד לכלל שמצינו ביחס לקרשי המשכן — ושמנו נלמדת הלכה ביחס לכל המצוות — שעליהם לעמוד דוקא "דרך גדילתן", "התחתון למטה והעליון למעלה" (סוכה מה, ב ובפרש"י).

ויש לבאר זאת על יסוד תופעה דומה שמצינו בעיצוב החלונות בבית-המקדש:

חלונות נבנים בדרך-כלל רחבים כלפי פנים, כדי שהאור הנכנס דרכם יתפשט בכל חלל החדר. החלונות שבהיכל, לעומת זאת, היו "שקופים אטומים"⁹⁹ - "קצר מבפנים ומרחיב והולך לצד חוץ, כדי שתהא אורה יוצא מהיכל שתאיר לעולם"¹⁰⁰.

כלומר: החלונות שבהיכל לא נועדו כדי להכניס אור פנימה, אלא להפך – כדי שאור המנורה שבהיכל ייצא מן ההיכל החוצה; לשם כך נבנו החלונות כשהם רחבים כלפי חוץ, כדי שאור המנורה היוצא דרכם יתפשט בכל חלל העולם.

ובדומה לכך יש לבאר בענייננו:

מבואר במפרשים¹⁰¹, שתפקידם הרוחני של גביעי המנורה היה להשקות ולהרוות את העולם בשפע רוחני הנובע מהעולמות העליונים (כמו גביע כפשוטו המשקה ומרווה).

ולכן עוצבו גביעי המנורה בצורה הפוכה, פיהם למטה ושוליהם למעלה – מאחר שתפקידם העיקרי לא היה כדי לשמור על השפע הרוחני שבתוכם, אלא אדרבה – להריק אותו החוצה ולהשקות בו את העולם כולו (כשם שחלונות ההיכל עוצבו בצורה הפוכה מהרגיל מסיבה זו עצמה¹⁰²).

(לקוטי שיחות חכ"א ע' 164 ואילך)

99. מלכים א-ו, ד (הפטרות פרשתנו).

100. לשון רש"י כתב-יד, מנחות פו, ב.

101. בחיי ורקאנטי בפירושם לעיל פסוק לא.

102. זאת בניגוד לקרשי המשכן, שלא נועדו כדי לחבר את המשכן עם מה שמחוצה לו, אלא אדרבה – ליצור קיר שיפריד ביניהם, ולכן עמדו "דרך גדילתן".